

PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH SYSTEMÓW UTRZYMANIA GRUPOWEGO LOCH W EUROPIE

Określenie „utrzymanie grupowe” obejmuje różnorodność systemów o różnych cechach, które mogą wpływać na poziom dobrostanu loch. Systemy te różnią się głównie sposobem żywienia.

WPROWADZENIE

Każdy system może funkcjonować z powodzeniem, jeśli dobrze się nim zarządza, ale może też przyczynić się do mnóstwa problemów z dobrostanem jeśli jest zarządzany nieodpowiednio. W szczególności najtrudniejsza jest obserwacja, wyłapywanie i indywidualnie traktowanie każdej lochy w dużych grupach. Dlatego, kluczowe dla obsługi jest poczucie pewności co do posiadanych umiejętności i podejmowanych decyzji w grupowym systemie utrzymania loch, co może wymagać specjalnego przeszkolenia. Pomimo tego, że zgodnie z przepisami lochy i loszki mogą być utrzymywane do 28 dni po odsadzeniu i inseminacji w kojcach indywidualnych, nie jest to konieczne, natomiast jest drogie pod względem liczby stanowisk i wymagań dotyczących powierzchni.

Systemy grupowe powinny zapewniać zaścieloną powierzchnię do leżenia o wystarczającej ilości miejsca pozwalającego położyć się wszystkim lochom jednocześnie, jak również nie zaścieloną powierzchnię gdzie lochy mogą pić z poidel oraz oddawać odchody. Gdy stosuje się niewielką ilość słomy lub innej ściółki a także w chłodnym klimacie gdzie budynki nie są dobrze izolowane termicznie można stosować specjalne budki (np. z izolowanym dachem nad izolowaną przestrzenią do leżenia), co może pomóc oszczędzać paszę. Kojce knurów zazwyczaj znajdują się w pomieszczeniach do grupowego utrzymania loch by ułatwić wykrywanie rui (lub tzw. powtórek). Konieczne jest także zapewnienie specjalnego miejsca na gromadzenie ściółki i materiałów wzbogacających środowisko chowu. Zmiana z systemu bezściółkowego na ściółkowy - oparty na słomie wymaga zastosowania odmiennych rozwiązań i mechanizacji gromadzenia odchodów.

NAJWAŻNIEJSZE SYSTEMY ŻYWIENIA

CZĘŚCIOWE PRZEGRODY:

✓ **Częściowe przegrody** przy korytach, które sięgają przynajmniej do wysokości ramienia zapewniają pewną ochronę podczas jedzenia.

✓ **Powolne podawanie paszy** - żywienie paszą podawaną bardzo powoli niewielkimi porcjami można zastosować w celu „przywiązania lochy” do indywidualnego miejsca spożywania paszy, poprzez podawanie niewielkich jej ilości w określonych odstępach czasu, co ma na celu „zmuszenie” loch, które szybciej jedzą od innych do pozostania w tym samym miejscu w oczekiwaniu na następną porcję. Niemniej jednak, trzeba liczyć się z tym, że lochy dominujące nadal mogą chcieć kontrolować i strzec kilku miejsc przeznaczonych do jedzenia.

!!! UWAGA: Żywienie na mokro może obniżyć agresywną konkurencję ponieważ indywidualne różnice w czasie jedzenia są mniejsze przy żywieniu na mokro niż na sucho. Dodatkowo, większe ilości pobieranej mokrej paszy mogą zwiększyć sytość loch i tym samym zmniejszyć motywację do walki.

Częściowe klatki z pełnymi przegrodami żywieniowymi

KLATKI Z OTWARTYM DOSTĘPEM:

System ten może być zbudowany z istniejących klatek lub zakupionych nowych. Dodatkową przestrzeń często zapewnia się poprzez usunięcie istniejących przegród, by zapewnić przestrzeń do wspólnego leżenia i miejsce na oddawanie odchodów. Jednak w zależności od szerokości klatek, sama klatka używana jest często jako miejsce do leżenia. Alternatywną opcją jest posiadanie indywidualnych klatek żywieniowych, gdzie lochy są manualnie zamykane bramką w czasie jedzenia, a wówczas korytarz gnojowy może być wyczyszczony i zaścielony słomą lub inną ściółką

✓ Lochy mogą wchodzić do każdej wolnej klatki, gdzie są chronione przed konkurencją o paszę podczas jedzenia, a w pozostałym okresie przed atakami o innym charakterze.

✓ Klatki mogą być skonstruowane w ten sposób, że lochy same uruchamiają mechanizm wchodzenia i wychodzenia z klatek i dołączania do przestrzeni grupowej, lub też obsługa otwiera i zamyka klatki, zazwyczaj przed i po jedzeniu.

✓ Lochy powinny być zamykane tylko na jedną godzinę po pobraniu paszy.

✓ Wielkość grupy może się wahać od 3-4 sztuk do 20-30 lub nawet więcej, jednak jeśli grupa została raz utworzona nie jest łatwo zmienić jej skład, gdyż lochy do każdej z grup powinny być dobierane pod względem wieku/fazy ciąży/kondycji, masy ciała i wielkości.

!!! UWAGA: Zaletą jest możliwość indywidualnego żywienia paszą podawaną ręcznie. Lochy można z łatwością kontrolować i indywidualnie traktować w tego typu rozwiązaniu

System żywienia	Charakterystyka grupy	Porady dotyczące zarządzania
Żywnienie z podłogi	Stale grupy złożone z 10-20 zwierząt	<ul style="list-style-type: none"> • Dobierać lochy o podobnych rozmiarach i kondycji • Rozsypywać paszę na dużej powierzchni
Partial stalls	Małe statyczne grupy złożone z 6-10 loch	<ul style="list-style-type: none"> • Żywnienie na sucho lub na mokro • Pasza powinna być podawana szybko • Wysokość przegrody powinna wynosić 50 cm (włączając koryto) • rekomendowane są pełne przegrody bez otworów
Klatki z otwartym dostępem	Grupy statyczne. Od 4-5 do 20-30 zwierząt.	<ul style="list-style-type: none"> • Poszczególne lochy mogą otrzymywać paszę extra
Stacje paszowe (ESF)	<p>Duże dynamiczne grupy (100- 250 zwierząt)</p> <p>30-50 zwierząt / stację paszową</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Systematyczna nauka loch korzystania ze stacji • Wyszkolony personel obsługujący stację • Pozostawienie wolnej przestrzeni wokół wejścia i wyjścia ze stacji • Wejścia do poszczególnych stacji z dala od siebie • Przynajmniej 4m pomiędzy stacją a przestrzenią do odpoczynku • Ustanowienie jednego cyklu żywienia dziennie. Cykl żywienia powinien się zakończyć kiedy osoba z obsługi jest obecna

Najważniejsze porady dot. zarządzania najczęściej stosowanymi systemami żywienia loch prośnych utrzymywanych grupowo.

STACJE PASZOWE (ESF):

Każda locha lub loszka posiada indywidualny transponder w kolczyku, który jest rozpoznawany przez komputer i dzięki temu zadawana jest indywidualna porcja paszy po wejściu lochy do stacji paszowej i po jej zamknięciu dla innych loch. Porcja jest zazwyczaj zadawana w kilku dozach podczas jednej wizyty. O wyjściu lochy ze stacji może decydować ona sama lub pozostaje to pod kontrolą komputera, który może także oznaczać w systemie te lochy, które nie zjadły przydzielonej porcji paszy.

✓ Zwykle zaprogramowane jest **jednokrotne żywienie** w ciągu dnia, jednak czasem stosuje się cykle wielokrotnego żywienia podczas doby (np. poprzez podział przeznaczoną dla danej lochy dawki na 2 porcje o różnych porach dnia). Programowanie więcej niż jednego odpasu zwiększa aktywność loch, ale może zredukować poziom głodu, a co za tym idzie ilość zachowań agresywnych, związanych z konkurencją.

✓ Konkurencja i agresywne interakcje zdarzają się podczas korzystania z ESF, ponieważ lochy preferują jedzenie w tym samym czasie. Dlatego powinno się zapewnić oczywisty dla loch, **jednokierunkowy** ich ruch w stacji z dostępem do wejścia o kącie 180 stopni, przy czym każda stacja żywienia powinna być montowana naprzeciwko ścian.

✓ Powinno się zapewnić przynajmniej 3 m **wolnej przestrzeni** za stacją i przynajmniej 2 m pomiędzy wejściami do miejsc gdzie umieszczone są koryta. Wszystkie bramki muszą być jednokierunkowe, aby zapobiec chodzeniu loch w złą stronę przez przestrzeń, gdzie znajduje się koryto, a wyjście powinno mieć długość przynajmniej 2 m i kierować lochę w stronę miejsca gdzie znajduje się poidło/miejsce do oddawania odchodów.

ŻYWIENIE Z PODŁOGI:

✓ Umieszczone nad głowami zwierząt "zrzutowe" lub wirnikowe podajniki używane są do rozsypywania paszy w wielu miejscach przestrzeni przeznaczonej do leżenia.

✓ Wirnikowe rozsypują paszę na większej powierzchni, co obniża agresję i jest korzystniejsze niż gdy pasza jest zgromadzona w formie stosów, gdzie aby dostać się do niej, lochy muszą ze sobą konkurować.

!!! UWAGA: Należy liczyć się z zanieczyszczeniem paszy podawanej z podłogi, co może w konsekwencji doprowadzić do występowania chorób, jeśli korce nie są regularnie czyszczone.

Elektroniczna stacja żywienia loch

SYSTEMY OTWARTE (OUTDOOR)

Są możliwe do zastosowania tylko w ciepłym klimacie, na lekkich glebach, gdzie suma opadów wynosi mniej niż 750 mm. Lochy są karmione w grupach paszą rozprowadzaną szeroko po ziemi lub w korytach o długości co najmniej 2 m na lochę. Pomimo tego, że można by zastosować w prosty sposób system stacji paszowych ESF, to jednak żywienie indywidualne nie jest zazwyczaj praktyczne w takich warunkach, dlatego lochy powinny być idealnie dobrane pod względem kondycji i rozmiarów ciała. Pasza zazwyczaj jest podawana w formie skoncentrowanej i ubitej aby zmniejszyć straty. Woda jest podawana do koryt w których lochy mogą chcieć się tarzać, dlatego musi być uzupełniana.

Lochy zwykle są utrzymywane w grupach po 5 – 20 sztuk na jednym padoku (15-20 zwierząt/ha) w budkach z falistej blachy na drewnianej ramie stelażowej, zapewniających schronienie i posiadających głęboką ściółkę ze słomy dla zachowania ciepła. Izolacja budki jest istotna w ekstremalnie zimnym klimacie. Dodatkowo wymagane jest zapewnienie cienia i zadaszenia aby przeciwdziałać oparzeniom słonecznym. Ogrodzenie zazwyczaj stanowią dwa druty pod napięciem umieszczone 200 mm i 500 mm nad ziemią. Woda znajduje się w korytach, ale lochy mogą też tworzyć własne tarzawiska, które można wypełniać wodą. Krycie może odbywać się na wewnątrz specjalnego budynku, albo lochy mogą być wprowadzane na specjalny padok dla knurów. Utrzymanie typu outdoor zazwyczaj kosztuje mniej, ale wymaga specjalnie dobranego, przeszkolonego personelu i specjalnego zarządzania.

